

Экологик экспертиза
қўйиладиган талаблар
ва атроф-муҳитга
таъсирни баҳолаш

РЕЖА

1

- Экологик экспертизага қўйиладиган умумий талаблар.

2

- Экологик экспертиза объектларининг атроф-табiiй муҳитни муҳитга тасирини баҳолаш.

3

- Экологик экспертиза объектларининг атроф-табiiй муҳитни муҳитга тасири бўйича классификация.

Экологик экспертизанинг фан сифатида шаклланишининг объектив шарт-шароитлари инсоннинг хўжалик ва бошқа фаолиятлари билан узвий боғлиқ бўлиб, уларнинг табиатга таъсирининг миқёслари ва салбий таъсирининг ошиб борилаётганлиги билан изоҳланади. Ушбу фаннинг Ўзбекистонда шаклланиши ва ривожланиши зарурати кўп жihatдан мамлакат экологик сиёсатини самарали амалга ошириш билан узвий боғлиқдир.

1

- Экологик экспертиза фани табиатдан фойдаланиш иқтисодий ва ижтимоий-иқтисодий экология фанлари туташган чегараларда ва экологик ҳуқуқ фани билан узвий боғлиқ ҳолда, уларнинг асосий тушунчалари

2

- Янги қонуниятлари, категориялари, концепцияларига асосланган ҳолда шаклланаётган ва ривожланиб бераётган фаннинг янги йўналиши ва соҳаси ҳисобланади.

3

- Экологик экспертиза ушбу фанларнинг назарий-амалиёт тадқиқотлари натижалари энг сўнгги ва янги ютуқларини амалиётга тадбиқ этишга йўналтирилган назарий-амалий фанидир.

ЭКОЛОГИК ЭКСПЕРТИЗА ФАНИНИНГ МАҚСАДИ

1

- табиат билан жамият ўртасидаги ўзаро алоқаларнинг асосий қонуниятларини билиш асосида экологик экспертизани ўтказишнинг муҳим эканлигини тушунтириш;

2

- экологик экспертизада табиат муҳофазаси тўғрисидаги ва экологик экспертиза тўғрисидаги қонун ҳужжатлари талабларига қатъий амал қилиш зарурлигини доимо ҳисобга олишга ўргатиш;

3

- экологик экспертиза ўтказишда атроф табиий муҳитини муҳофаза қилиш ва табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш бўйича назарда тутилаётган тадбирларнинг етарли ва асослигини аниқлаш принциплари, методлари ва йўллари билишга ва уларни амалиётда қўллашга ўргатиш;

ЭКОЛОГИК ЭКСПЕРТИЗА ФАНИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

1

- табиат билан жамият ўзаро алоқаларининг экологик экспертиза йўналишини чуқур ва хар томонлама тадқиқ этиш;

2

- экологик экспертизанинг Ўзбекистоннинг барқарор ривожланиш ва иқтисодий экологизациялаш йўналишларига ўтиши билан боғлиқ бўлган назарий ва амалий масалаларининг ечимини топиш;

3

- экологик экспертиза объектларининг табиатдан фойдаланиш ва атроф табиий муҳитга таъсирини ва экологик хавфлилик даражасини комплекс тахлил этиш;

4

- экологик экспертиза учун тақдим этилаётган материалларнинг табиатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқлигини аниқлаш методларини ишлаб чиқиш;

5

- экологик экспертизани истиқболда ривожлантиришнинг экологик-иқтисодий устиворлик ва иқтисодий экологизациялашга асосланган йўналишларини аниқлаш, уларни илмий асослаш ва ривожлантириш;

Экологик элспертизанинг предмети

```
graph TD; A[Экологик элспертизанинг предмети] --> B[Табиат ва жамият ўртасидаги экологик ижтимоий-иқтисодий муносабатлар]; B --> C[Атроф табиий мухитни муҳофоза қилиш]; B --> D[Табиий ресурслардан оқилона фойдаланиш];
```

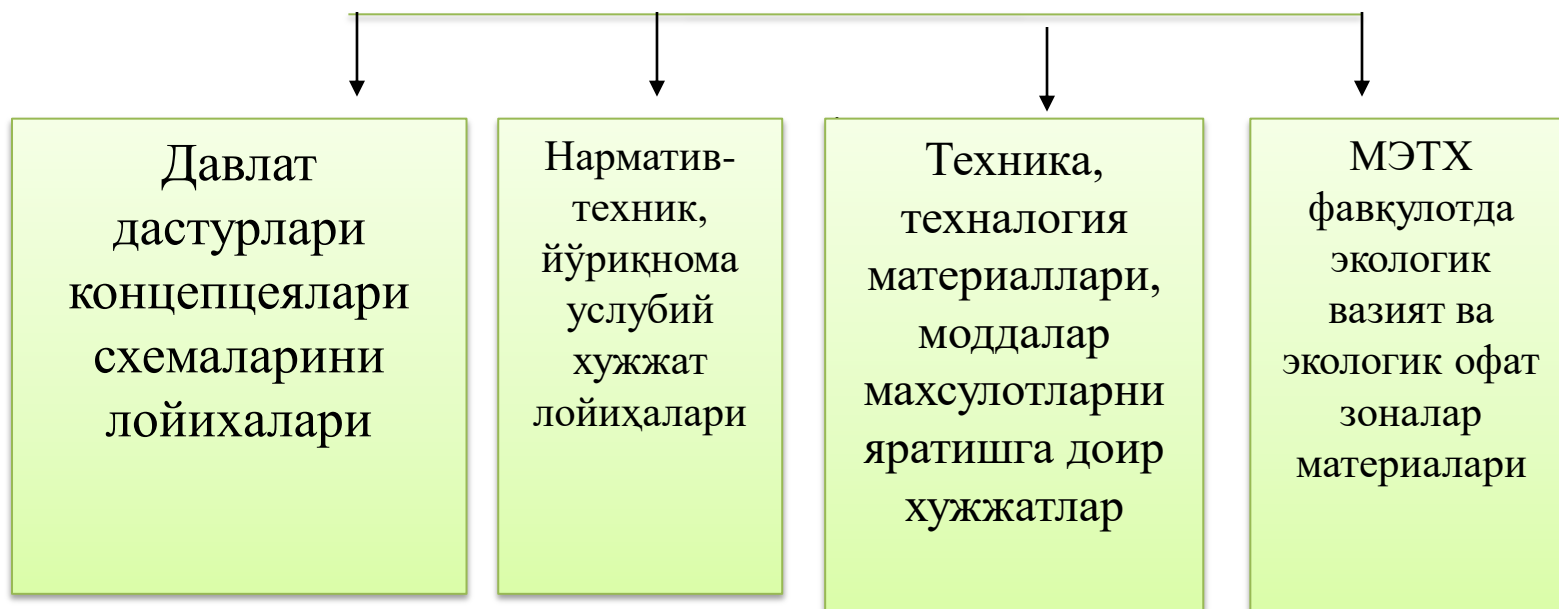
Табиат ва жамият ўртасидаги экологик ижтимоий-иқтисодий муносабатлар

Атроф табиий
мухитни муҳофоза
қилиш

Табиий ресурслардан
оқилона фойдаланиш

Экологик экспертизанинг объектлари

Илова 2

Экологик экспертизанинг субъектлари

Буюртмачи

Ўзбекистон
Республикаси
ТМҚДҚ
Қорақолпоғистон
Республикаси,
Тошкент шаҳар,
вилоятларни
ТМҚДҚ
бўлимлари

Пудратчи

Ўзбекистон
Республикаси ФА
илмий тадқиқот
институтлари, Тармоқ
институт ходимлари,
гуруҳлар,
яккашахслар

Истеъмолчи

Экологик
экспертиза
объектларини
мулкый эгалари
юридик ва
жисмоний
шахслар

Экологикэкспертизанинг бошқа фанлар билан боғлиқлиги

Табиий фанлар

Техника фанлар

Хуқуқий фанлар

Тиббий фанлар

Ижтимоий фанлар

Умумий ва фанлараро принциплари

Инсоннинг хаёти
ва саломатлигини
устуворлиги

Жамиятнинг
экологик-
иқтисодий
мақсадларини
илмий асослаш

Табиат
ресурслардан
табиатнинг
патенциал
имкониятларни
ҳисобга олган

Қонунҳужжатл
ариталабларига
қатъий амал
қилиш

Муаммоларни
ҳал этишда
ошқораликка
амал қилиш

Аҳоли хаёти,
меҳнати дам
олиши учун
қулай экологик
шароит яратиш

Аҳолининг соғлом
ва қулай атроф
табиий мухитни эга
бўлиш ҳуқуқини
таъминлаш

Атроф мухитни
асил холига қайта
олмайдиган
оқибатларга йўл
қўймаслик

Экологик ҳуқуқ
бузарлик учун
жавобгарликни
кучайтириш

Жамоат
ташкilotлари ва
аҳоли билан яқин
алоқаларни
ўрнатиш

Ўзини ўзи назорат қилиш учун савол ва топшириқлар:

- 1.«Экспертиза» ибораси нима ва у экологии экспертизануқтаи назаридан қандай мазмунга эга?
- 2.Экологик экспертиза фан ва ўқув предмети сифатида қандай шаклланган?
3. Экологик экспертиза фани нимани ўрганади?
- 4.Экологик экспертизанинг предмети ва объектини таърифланг.
5. Экологик экспертиза муносабатларининг иштирокчилари - буюртмачи, пудратчи, истеъмолчи қандай вазифаларни бажаришини ва улар ўртасидаги муносабатларнинг моҳиятини тушунтиринг.
6. Экологик экспертизанинг асосий илмий тадқиқот методларини айтинг.
- 7.Экологик экспертизанинг бошқа фанлар билан алоқалари ва боғлиқлигини ва уларнинг аҳамиятини тушунтиринг.
8. Экологик экспертиза фанининг мақсади ва вазифаларини таърифланг.

ЭКОЛОГИК ЭКСПЕРТИЗА ХИЗМАТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА ДАВЛАТ ЭКОЛОГИК ЭКСПЕРТИЗАСИНИНГ ХУЛОСАСИГА ҚЎЙИЛАДИГАН ТАЛАБЛАР

Давлат экологик экспертиза хизматини ташкил этиш

Бош давлат экологик экспертизаси қўйидагиларни амалга оширади:

- жойлардаги бўлинмаларга услубий раҳбарликни амалга оширади, маслаҳат ва амалий ёрдам беради, фаолиятини мувофиқлаштиради, эксперт хулосалари сифатини танлаб назорат қилади;

- Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг давлат экологик экспертизаси тизими ходимларининг малакасини оширишни ташкил этади, зарур йўриқномалар ва маълумотномалар билан таъминлайди;

- Давлат табиатни муҳофаза қилиш қўмитасига норматив-техник хужжатларни ишлаб чиқиш ва такомиллаштириш бўйича таклифлар беради ва уларни шакллантиради;

- маҳаллий органларнинг аризаларига мувофиқ бошқа хизматларни бажаради.

Давлат экологик экспертизаси хулосасининг тузилма ва мазмунига қўйиладиган талаблар

Давлат экологик экспертизасининг хулосасига қўйиладиган расмий талаблар қуйидагилардан иборат.

1. Давлат экологик экспертизаси Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг эксперт органлари мутахассислари томонидан ўтказилади. Зарур ҳолларда атроф-муҳитга таъсирни баҳолашнинг айрим масалалари бўйича штатдан ташқари экспертлар жалб қилиниши мумкин. Алоҳида мураккаб вазиятларда экспертизага тақдим этилган ҳужжатлар Давлат экологик экспертизаси кенгашига муҳокама қилиш учун тақдим этилиши мумкин.

2. Экологик экспертиза жараёнида Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси экспертлари томонидан тақдим этилган ҳужжатларни расмийлаштириш ва кўриб чиқиш амалга оширилади. Унда қуйидагилар кўриб чиқилади:

3. Кўриб чиқиш натижалари бўйича Давлат экологик экспертизаси хулосаси тузилади. Унда барча бўлимлар бўйича кўриб чиқишга тақдим этилган атроф-муҳитга таъсирни баҳолаш материаллари қисқа таърифланган ахборотлар мавжуд бўлиши, унинг ҳажми эса 3-4 бетли матндан ошмаслиги керак.

4. Давлат экологик экспертизаси хулосасига ижрочи-эксперт, раҳбарнинг муовини (Бошдавэкэкспертизада шунингдек бош эколог) томонидан қайд белгиси (виза) қўйилади ва эксперт бўлинмаси раҳбари томонидан имзоланади.

5. Бошдавэкэкспертизанинг «Хулосаси» нусхаси экспертига объекти жойлашган ҳудуддаги табиатни муҳофаза қилиш қўмитаси экспертиза бўлимига билдириш учун жўнатилади.

6. Давлат экологик экспертизани ўтказиш муддатлари унинг меҳнатни талаб қилиши ҳажмига боғлиқ ҳолда белгиланади ва қоида тариқасида, биринчи маротаба амалга ошираётган ишлар учун 45 кундан ошмаслиги, қайта экспертиза учун эса 30 кун берилади. Айрим ҳолларда алоҳида йирик ва экологик мураккаб объектларни кўриб чиқишда, юқорида кўрсатилган муддатлар эксперт органи раҳбарининг қарорига мувофиқ узайтирилиши мумкин.

7. Экспертизани бошлаш ва тамомлаш муддатлари эксперт ишларини ўтказиш шартномаларини тузишда аниқланади ва тўловларни амалга ошириш муддатларига боғлиқ бўлади.

Давлат экологик экспертизаси хулосасининг
мазмуни ва матни

Давлат экологик экспертизасининг мазмуни унинг расмий тасдиқланган матнида (формасида) ифодаланган. Давлат экологик экспертизаси расмий хулосасини ёзишнинг намунаси қуйидаги шаклда бўлади.

Манзил: хулосани олувчи
ДАВЛАТ ЭКОЛОГИК ЭКСПЕРТИЗАСИ ХУЛОСАСИ

Объект бўйича:

Буюртмачи:

Бажарувчи:
